

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Folk-Sagor

14.

Sanct Pebr och Broder Lustig.

Ät huru roligt,
Wid brasan förtroligt
Ät höra talas om jettar och troll
Om winterqwällen,
Då trollen på hållen
Dansa sin ringdans i stjernklar natt.

1840

George Smith

1840

George Smith
1840

Det war en gång ett långvarigt krig, och då det blef slut fingo många soldater afsked. Broder Lustig fick också sitt afsked, och ingenting mer än litet kommissbröd och fyra skilling i penningar; dermed drog han sina fårde. Men Sanct Pehr hade, som en fattig tiggare, satt sig utmed vägen, och då Broder Lustig kom, bad han honom om en allmosa; då sade denne: "Fåre wån! hwad skall jag gifwa dig? jag har varit soldat och fått mitt afsked, och för resten ingenting utan litet kommissbröd och fyra skilling, och när det är slut, så måste jag tiggas så wål som du. Men något skall du i alla fall få." Derpå delade han brödet i fyra delar, gaf Apostelen den ena delen och tillika en skilling. Sanct Pehr tackade honom, gick längre fram och satte sig åter som tiggare, men i en annan skepnad, utmed vägen, som Soldaten skulle gå, och då han kom, bad han honom, liksom förra gången, om en allmosa. Broder Lustig sade som förut, och gaf honom åter en fjerdedel af brödet och en skilling. Sanct Pehr tackade, gick längre fram, satte sig i förwäg som en annan tiggare och bad broder Lustig om en allmosa. Denne gaf honom nu tredje fjerdedelen af brödet och tredje skillingen. Sanct Pehr tackade, och broder Lustig fortsatte sin wäg, men hade nu ej mer än en fjerdedel af brödet och en skilling. Dermed gick han i ett wårds-hus, åt sitt bröd och köpte dricka för skillingen. Då han slutat gick han vidare, och då mötte han åter Sanct Pehr, men i en afskedad soldats skepnad, som sade till honom: "god dag, kamrat! kan du ge mej ett stycke bröd och en skilling till dricka?" —

"Swar skulle jag taga det ifrån?" swarade broder Lustig; "jag har fått mitt afsked, och för öfrigt intet utom litet kommissbröd och fyra skilling i pengar; tre tiggare har jag mött på landsvägen, hvar och en af dem har jag gifwit en fjerdedel af mitt bröd och en skilling i penningar. Nu är jag pank, och om du inte har mer än jag, så kunna wi följas åt för att tiggas." — "Nej, det kan just icke behöfwas," swarade Sanct Pehr; "jag förstår mig litet på doktoriet, och dermed kan jag nog förtjena mig så mycket jag behöfwer." "Men jag," sade Broder Lustig, förstår mig allsintet på sådant, derföre får jag wäl gå ensam och tiggas." — "Du kan följa med mig," sade Sanct Pehr; "om jag förtjenar något, så skall du få hälften med." — "Det war rätt bra!" sade Broder Lustig, och så följdes de åt. De kommo till en bondstuga, och som de hörde en ömkelig jemmer och klagan derinne, så gingo de in. Der låg mannen och drogs med döden, och hustrun grät och jemrade sig. "Håll upp med ert gråtande," sade Sanct Pehr, "jag will göra er man frisk," tog en salswa ur fickan och botade i ögonblicket den sjuke, så att han stod upp alldeles frisk. Mannen och hustrun sade nu i deras hjertans glädje: "huru skola wi belöna er?" Men Sanct Pehr wille ej emottaga något, och ju mer de trugade honom, des mer wägrade han. Men Broder Lustig stötte Sanct Pehr på armen och sade: "tag emot du! wi behöfwa det nog." Slutligen bad bondhustrun att Sanct Pehr åtminstone skulle emottaga ett lamm, men han wille alldeles icke. Då stötte Broder Lustig honom i sidan, och sade: "tag då emot, din dumma f—n; wi behöfwa det ju!" Sanct Pehr swa-

råde: "ja, jag skall emottaga lammet, men jag bär det icke; vill du ha det, så får du själf bära det." — "Dermed har ingen nöd," sade Broder Lustig, och tog lammet på armlarna. De gingo nu vidare och kommo till en skog, men då började lammet bli tungt för Broder Lustig, och han desutom ganska hungrig hvarföre han sade; "se här en wacker plats här kunna wi hwila och steka vårt lamm." — "Allt för gerna," swarade Sanct Pehr; men jag försår mig ej på att laga mat, derföre får du själf göra det; jag skall emellertid gå och se mig litet omkring; men du får ej börja äta, förr än jag är tillbaka, jag skall nog insinna mig i rättan tid." — "Gå du," sade Broder Lustig, "jag skall nog draga försorg om steken." — Sanct Pehr gick nu bort, och Broder Lustig gjorde eld och tillagade steken på bästa sätt sig göra låt. Då steken redan en lång stund warit färdig och Sanct Pehr ej återkom, började Broder Lustig att äta, skar ut hjertat och åt upp det helt och hållet. Straxt derefter kom Sanct Pehr tillbaka; "du kan gerna äta upp hela lammet, jag vill bara ha hjertat gif mig det." — Då tog Broder Lustig knif och gaffel, låtsade som han sökte efter hjertat, men kunde ej finna det. "Hwar har det då tagit wägen?" frågade Sanct Pehr. "Det wet jag inte," swarade Broder Lustig; "men nu kommer jag ihog mig! å' wi inte ett par riktiga narrar, som söka efter hjertat? ett lamm har ju icke något hjerta." — "Det war något helt nytt," sade Sanct Pehr; "alla andra djur ha ju hjertan, hvarföre skulle då lammet wara utan?" — "Nej, kamrat! tänk du bara efter, så skall du påminna dig, att det werkligen ej har något." — "Nå

wål!" sade Sanct Pehr, "finns der intet hjerta, så kan du spisa hela lammet ensam." — Broder Lustig han åt, och gömde resten i rånseln.

De gingo längre fram och kommo till ett träsk, som de måste wada öfwer. "Gå du förut," sade Sanct Pehr. "Nej," swarade Broder Lustig, "gå du förut;" och tänkte, om wattnet är för djupt för honom, så låter jag bli, att gå dit. Då wadade Sanct Pehr öfwer, och wattnet gick honom till knäna. Nu skulle Broder Lustig också gå öfwer, men wattnet steg allt högre ända till halsen på honom.

Han ropte då: "broder, hjelp mig!" Sanct Pehr sade: "will du tillstå, att du åtit upp lammets hjerta?" — "Nej! det har jag icke gjort." Då steg wattnet ända till munnen. "Hjelp mig broder." — "Will du tillstå, att du åtit upp lammets hjerta?" — "Nej, det har jag icke gjort." — Sanct Pehr wille ej låta honom drunkna, utan lät wattnet sjunka och hjälpte honom öfwer.

De drogo nu vidare, och kommo till ett rike, der de fingo höra, att prinsessan war döds sjuk. "Holla, min bror!" sade soldaten; "det är en fångst för oss; göra wi henne frisk, så äro wi hulpna för all vår tid." Men han tyckte att Sanct Pehr gick nog långsamt. "Nå, tag benen med dig, bror lilla,"

sade soldaten, "att wi hinna fram medan det ännu är tid." Men Sanct Pehr gick beständigt långsammare, ehuru mycket broder Lustig skyndade på honom, tills de slutligen fingo höra, att prinsessan war dödd. "Der ha wi det," sade soldaten; "det är frukten af din sömniga gång." — "War du bara lugn," sade Sanct Pehr, "jag kan göra långt mera än bota sjuka, jag kan äfwen uppväcka döda." — "Nå, om det är sant, så will jag gifwa mig tillfreds, men då ska wi åtminstone ha halfwa riket för beswäret." Derpå gingo de till slottet, der allting utmärkte den djupaste sorg, men Sanct Pehr sade till konungen att han wille göra prinsessan lefwande igen. Han blef nu införd till den döda, lät sätta en stor kittel med watten på elden att koka och aflågsnade alla närvarande, utom broder Lustig. Derpå skar han lös alla den dödas lemmar och fastade dem i watten, lade dem i kitteln och lät dem koka. Då allt köttet war fallt från benen, tog han dem allesammans, lade dem på bordet i deras naturliga ordning och befalle den döda stå upp. Och när han tredie gången gjort det, uppreste sig prinsessan, frisk och skön. Konungen blef nu af hjertat glad, och sade till Sanct Pehr: "begår din lön, och om du också fordrar mitt halfwa rike, så will jag gifwa dig det." Men Sanct Pehr swarade, att han ej fordrade någonting. — "Du dummer Jöns" tänkte broder Lustig, stötte Sanct Pehr i sidan och sade: "war då intet tokig! om du ej behöfwer något, så behöfwer nog jag." Sanct Pehr wille ändå ej mottaga något, men som konungen såg, att broder Lustig gerne wille ha något, så lät han skattmästaren fylla hans rånsel med guld. Nu wandrade de vidare,

och då de kommo till en stor skog, sade Sanct Pehr:
 "Nu skola wi dela guldet." — Derpå delade han
 guldet i trenne delar. Då tänkte Broder Lustig:
 "Nu har han åter en skruf lös, som gör tre delar
 och wi äro blott två." Men Sanct Pehr sade:
 "Nu har jag ganska noga delt det: en del för mig
 en del för dig och en del för den som åt upp lam-
 mets hjerta." "Ah, det har jag gjort!" svarade
 Broder Lustig och strök hurtigt guldet till sig. "Du
 kan tro mig att det är sant." — "Huru kan det
 wara sant? ett lamm har ju intet hjerta?" — "Ah
 jo, kåra bror! wist har lammet ett hjerta, så wäl
 som alla andra djur; hwarföre skulle det ensamt
 wara utan?" — "Nå wäl!" sade Sanct Pehr,
 "behåll dn allt guldet allena; men jag blir ej län-
 gre hos dig, utan will gå min wäg ensam." —
 "Som du will, hjertans bror," svarade soldaten,
 "lef wäl!"

Sanct Pehr gick en annan wäg, och Broder
 Lustig tänkte: "Det är bra att han går förut, ty
 han är likwäl en nästan för allwarsam reskamrat,"
 Nu hade han wisserligen guld nog, men förstod ej
 att hushålla dermed utan slöfode och skänkte bort
 det till höger och wenster. Då kom han till ett
 land, der han fick höra, att prinsessan war död.
 "Aha," tänkte han, "det skall bli bra, jag will gå
 ra henne lefwande igen, och låta betala mig, så det
 förslår." Han gick alltså till konungen, och tilböd
 sig att uppväcka den döda. Konungen hade hört
 att en affedad soldat drog omkring och uppväckte
 döda, och trodde att Broder Lustig war densamma;
 men som han ej fullkomligt trodde honom, tillfråga-
 de han sitt råd derom, som sade, att då hans dot-

ter nu wore dödd, så kunde han wäl wäga försöket. Broder Lustig lät hemta watten i en kittel, aflågsnade alla närwarande, skär lemmarne från hwarandra, kastade dem i watten och gjorde eld under kitteln, alldeles som han sett Sanct Pehr göra. Watten kokade och köttet föll af; då tog han upp benen och lade dem på bordet, men förstod ej i hwad ordning de skulle ligga, utan lade alltsamman upp och nedwändt. Derpå ställde han sig framför bordet och befalle den döda stå upp; och gjorde det tre gånger, men Prinsessan rörde sig ej. Då sade han detsamma tre gånger till, men lika förgäfves. "Du sakrameuska Prinsessa! stätt upp, säger jag, eller skall den och den ta dig."

Som han sagt detta, kom Sanct Pehr in genom fönstret, i samma skepnad, som för, och sade; "du ogudaktiga menniska, hwad tar du dig för? hur kan den döda uppstå, då du på det sättet har kastat hennes ben om hwarandra?"—"Käre Bror! jag har gjort så godt, jag har kunnat," swarade Soldaten. "Denna gång will jag hjälpa dig ur nöden," sade Sanct Pehr; "men det säger jag dig,

om du en gång till företager dig sådant, så är du olycklig; ej heller får du begära eller emottaga något af Konungen." Derpå lade han benen i deras naturliga ordning och befällte henne stå upp; och Prinsessan stod upp, frisk och skön som förut. Sanct Pehr begaf sig derpå åter ut igenom fönstret, och broder Lustig war glad, att det lyckades så wäl, men förargade sig också deröfwer, att han ej tordes emottaga något. Jag wille wäl weta, tänkte han, hwad han har för flugor i hufwudet; hwad han ger med ena handen, det tar han igen med den andra.

Konungen tilböd broder Lustig allt hwad han wille hafwa, men han tordes ej emottaga något, dock bragte han det, genom förblommeradt och listigt tal, derhån, att Konungen låt fylla hans ränfel med guld, och dermed drog han sina färde. Utanför porten stod Sanct Pehr, och sade: "Se, hwad du är för en menniska! har jag ej förbjudit dig att emottaga något, och likwäl har du låtit fylla din ränfel med guld." — "Hwad rår jag för det, swarade broder Lustig, "när man stoppar det dit?" — "Det säger jag dig, att om du ännu en gång befattar dig med dyligt, så går det dig aldrig wäl." — "Ah, söta bror; frukta ingenting, nu har jag guld, och då behöfwer jag ej gå och twåtta benknotor." — "Ja det lär wist räcka länge; men på det du ej mer skall gå förbudna wägar, så will jag gifwa din ränfel den förmågan att allt hwad du önskar dig uti densamma, skall genast wara der. Lef wäl! nu ser du mig aldrig mera." — "Gud wälsigne dig!" sade broder Lustig, "det war rätt wäl, att han gick; jag skall wist icke följa dig du

besynnerliga menniska," tänkte han. Men den kraft, Sanct Pehr meddelat hans ränsel, kom han ej ihåg.

Broder Lustig wandrade omkring med sitt guld, och förslöste alltsammans, liksom första gången. Då han slutligen ej hade mer än 4 sk. qwar, kom han till ett wårdsbus, och tänkte: "att hålla på dessa 4 sk. är ej wårdt!" låt så gifwa sig för 3 sk. win och för 1 sk. bröd. Under det han satt och drack, stack luften af gåsstef honom i näsan. Broder Lustig kikade ikring sig, och fick se att wården hade två gås stående i kakelugnen. Då föll det honom in, att hans kamrat sagt, att hwad han önskade i sin ränsel, det skulle komma dit. "Godt" tänkte han, "jag will försöka med gåsena;" alltså gick han ut, och utanför dörren sade han: "jag önskar att de två stekta gåsden, som stå i kakelugnen, wore i min ränsel!" Derpå öppnade han den, och såg att de båda gåsden lågo der. "Aft," sade han, "det der war en skön inrättning; nu är jag en behållen man," begaf sig till en ång, och tog fram stekarne. Under det han satt och spisade, kommo twenne gesäller gående och sågo så begärligt på den ena gåsden som ännu war orörd. Broder Lustig tyckte sig hafwa nog af en, ropade gesällerne och gaf dem den andra. De tackade honom och gingo till wårdsbuset, låto der gifwa sig win och bröd, togo fram gåsden, som de fått, och började spisa. Wårdinman såg detta, och sade till sin man: "de sitta och åta gåsstef, se efter om det icke är en af våra, som stodo i kakelugnen." Wården såg efter, men kakelugnen war tom. "Hwad? ni tjuspack! wilja ni åta gåsstef på det sättet? betala genast, eller skall jag pryglä er gula och gröna." De swarade, att

de ej stulit gåsen, utan erhållit den till skänks af en affsedad soldat, ute på ången. — "Ni skall ej sätta warnåsa på mig," sade wården; "soldaten har varit här, och han gick som en ärlig Karl härifrån ty honom passade jag på; men ni äro tjutwar och skola prompt betala." Som de ej kunde betala, tog wården kappen och piskade ut dem.

Broder Lustig fortsatte sin väg, och kom till ett präktigt slott, utmed hwilket stod ett dåligt wårds-
hus. Han gick in och bad om nattqvarter, men wården afvisade honom, sågande; "här finns ingen plats, huset är fullt af främmande." — "Det förundrar mig," sade Broder Lustig, "att de komma till er, och ej gå till det präktiga slottet." — "Ja," svarade wården "det är ej narri, att ligga der en natt. Ännu har ingen, som försökt det kommit lefwande derifrån." — "Om andra försökt det," sade Broder Lustig, "så will jag äfwen försöka det."

"Låt ni bli det, det kostar er hals." — "Äh inte skall det kosta halsen heller; gif mig bara nyckeln, samt mat och drick." Då gaf wården honom nyckeln, samt mat och drick, och dermed gick broder Lustig in i slottet, gjorde sin aftenmåltid, och då han

Slutligen blef sömnig, lade han sig på golfwet, ty der fans ingen säng.

Han somnade snart, men om natten wäcktes han af ett starkt buller. Han satte sig upp och såg nio swarta onda andar, som slutit en ring omkring honom och dansade.

Broder Lustig sade: "dansa ni, så länge ni orka; men kom bara inte mig för nära." Men de onda andarne kommo allt närmare och närmare, så att broder Lustig slutligen blef ond, tog en stol och slog omkring med den.

Nio onda andar mot en soldat war likwäl för mycket, så att när han slog till en, ryckte en annan honom i håret o. s. w.

"Aj, aj, satans pack!" ropade han, "nu blir det för mycket rasande, men wänta bara litet!" och derpå sade han: "jag önskar alla de nio onda andarna i min ränsel!" Ett tu tre, så woro alla der; han spände igen och kastade den på golfwet. Nu blef det alldeles tyst, hvarföre broder Lustig änyo lade sig, och sof till ljusa dagen.

Då kommo wården och den adelsmannen, som war egare till slottet, för att se huru det gått med honom. När de sågo honom frisk och munter, blewo de förundrade och frågade om andarna ej stört honom? "Ah nej," swarade broder Lustig, "jag har dem alla nio i min ränsel, nu kan ni åter i frid och ro bebo ert slott, ty hädanefter skall det wist aldrig spöka der."

Adelsmannen tackade honom och belönade honom rikostigt, samt erbjöd att om han wille blifwa qwar i hans tjenst, så skulle han blifwa försörjd till döddagen.

Derefter gick broder Lustig till en smedja, lade rånseln, med de nio onda andarna uti, på stådet och bad smederna att slå på. De slogo af alla

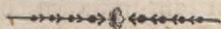

kraster med sina stora släggor, så att andarna höllo en ömkelig låt. När han öppnade rånseln woro åtta döda, men den niode, som sutit i ett weck, war ännu lefwande, smög sig ut och for åter till h—tet.

Sedermera wandrade broder Lustig långt och länge omkring i werlden, men slutligen blef han gammal och tänkte på sin död. Då gick han till en eremit, som war känd för en from man, och frågade honom hwad han borde göra för att komma till ett bättre lif. Eremiten swarade: "du skall gå den smala wägen, så kommer du dit, ty den drager åt himlen." Broder Lustig swarade: "jag tycker wisserligen ej om smala wägar, isynnerhet när jag fått mig en tår på tand; men jag will dock försöka," och dermed drog han åstad. Då han

gått länge fick han på afstånd se en svart port. "Aha!" tänkte han, "der är säkert ett wårds hus beläget. Det kom rätt bra till pass, ty jag känner mig ganska hungrig;" tog så en afväg och var snart wid porten. Han klappade på och portwaktaren ropade: "wer da?" samt tittade ut, för att se, hwem det war; men då han fick se broder Lustig blef han försärad, ty han war just den nionde onde anden, som sluppit ur rånselfn, mörbultad och med blått öga. Genast slog han porten i lås; men broder Lustig ropade förundrad: "halloh, kamrat! slå inte igen butiken så der, utan öppna, på det jag må få mig lite till bästa!" Portwaktaren sprang till förmanen för inrättningen och sade: "derute står en soldat med rånself på ryggen och will in, men släpp ej in honom, ty då önskar han hela inrättningen i sin rånself och bultar kalops af oss allesamman, och det wore skada på slag. Det är densamme som slåggade ihjäl 8 af mina kamrater och nästan rådbråkade mig." Lucifer (ty detta war hans residens) lärer blifwit het om bronnen och han kommenderade: "affärda honom genast, ty eljest få wi säkert en anda med förskräckelse." Portwaktaren ilade åter på sin post, men wågade ej att öppna porten utan stack hufwudet ut genom en glugg och sade: "gå din wåg, här slipper du ej in!" — "Hör på!" ropade broder Lustig; "affärda ni alla resande på det wiset, så lär ni ej ha stor behållning;" hwarpå han gjorde höger om och fortsatte sin marsch till des han kom till himmelrikets port, der Sanct Behr höll wakt. Broder Lustig kände igen honom och tänkte: "han har säkert gått samma wåg som jag!" derpå bad han att få slippa in. Men Sanct

Pebr som alltför wäl kände hans fel och brister sedan de wandrade tillsammans, drog detta i betänkande och gaf ett undwåkande swar. "Nå wäl," sade Broder Lustig; "efter du ej will släppa mig in, så kan du återfå din rånfel." — "Gif hit," sade Sanct Pebr, emottog rånfeln genom gallret, och hängde den på sidan af sin stol. Då sade Broder Lustig: "nu önskar jag mig sjelf i rånfeln!" — Ett tu tre war han i rånfeln, och satt nu i himlen, och Sanct Pebr fann soldatens infall så lustigt, att han höll på att kikka af skratt då han såg honom krypa ur rånfeln, hwarfdre han ock fick bli qwar.

Kalmar.

Tryckt hos Ströhm & Bröder Westin. 1854.

Pris: 4 fl. kfo.